

BERBER BOOM & JOHN BOOM

PARIJS

Couleur Locale

Wandelend door onbekend Parijs

Boom – Amsterdam

Afbeelding vorige pagina:
Brasserie Le Paris Rome op de boulevard des Batignolles

© 2023 Boom Amsterdam, John Boom en Berber Boom

Dit boek is eerder verschenen onder ISBN 9789461051172

Eerste druk 2000

Tweede druk 2000

Derde, herziene druk 2002

Vierde, totaal herziene druk 2010

Vijfde druk 2013

Zesde, geheel herziene druk 2023

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl.

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Afbeelding omslag: Finish Tour de France vanaf de Pont Neuf

(Foto: Berber Boom)

Boekverzorging: Marry van Baar

ISBN 9789024457441

NUR 500 / 510 / 680

www.boom.nl

Muurschildering in de Marais

De Eiffeltoren vanaf de Pont Mirabeau

INHOUD

INLEIDING 13

1. TERUG IN PARIJS 17
2. DE PARIJSE LEGPUZZEL
De buurten, de Saint-Sulpice, Baron Haussmann en de
arrondissementen 20
3. ONTDEKKINGEN IN DE RUE DU BAC
Deyrolle, Musée Maillol, La Médaille Miraculeuse, La Grande
Épicerie de Paris, Le Bon Marché 27
4. DROUOT
Het veilinghuis van Parijs 32
5. PARKEN EN PARKJES
Square Georges Cain, Place des Vosges, Hôtel de Sully, Parc
Floral de Paris, Jardin d'Acclimatation en de Fondation Louis
Vuitton 36
6. PARIJS VAN BOVENAF GEZIEN
Sacré-Coeur, Parc de Belleville, Centre Pompidou, Printemps,
La Grande Arche, Palais de Chaillot, Tour Montparnasse,
Tours Duo, Île aux Cygnes, het Vrijheidsbeeld 43
7. MUSÉE DE BALZAC IN PASSY
Het woonhuis, rue Berton, rue de Passy, Jardin du Ranelagh,
Musée Marmottan 50

8. HET CANAL ST.-MARTIN
De boogbruggen, de sluizen, Canauxrama, Hôtel du Nord, Hôpital St.-Louis, Musée de Moulages, Bassin de la Villette, La Géode 56
9. JEANNOT
Een ontmoeting met een oude buurtbewoner 63
10. LA BUTTE MONTMARTRE
Sacré-Coeur, Le chevalier de la Barre, Musée de Montmartre, de wijngaard, rue Paul Albert 66
11. CIMETIÈRE DE MONTMARTRE
Place des Abbesses, Dalida, docteur Pitchal, rue Lepic 73
12. LES BATIGNOLLES
Het buurtje, Église Sainte-Marie de Batignolles, Barbara, Tribunal de Paris, Paul Verlaine 77
13. JOURNÉES DU PATRIMOINE
Monumentendagen, de Sorbonne, de Garde Républicaine, de Bibliothèque de l'Arsenal, het Ministerie van Economie en Financiën 83
14. BUTTE CHAUMONT, BELLEVILLE EN RUE OBERKAMPF
Place Armand Carrel, de Butte Chaumont, de Mouzaïa, Église Saint-Serge, Parc de Belleville, le Mûr in rue Oberkampf 87
15. ETEN IN PARIJS
Restaurants in Parijs 94
16. OP ZOEK NAAR DE DIERENBEGRAAFPLAATS (1)
Fondation Brigitte Bardot, Asnières, Van Gogh 100
17. OP ZOEK NAAR DE DIERENBEGRAAFPLAATS (2)
Amadeus en Ezequielle, Port Van Gogh 104
18. DE RUE DU FAUBOURG ST.-ANTOINE
De oude meubelfabrieken, Hôpital Saint-Antoine, Le Square Trousseau, Place d'Aligre, de cours, rue de Charonne 108

19. PLACE DE L'HÔTEL DE VILLE
De stakingen, Place de Grève, de gifmengster Catherine Monvoisin 115
20. VAN DE BASTILLE NAAR DE JARDIN DES PLANTES
Place de la Bastille, Bassin de l'Arsenal, Jardin des Plantes, de Ménagerie, La Mosquée de Paris, Le St.-Médard 118
21. HET PANTHÉON EN DE RUE DU MONTAGNE ST.-GENEVIÈVE, BUTTE AUX CAILLES
De pendule van Foucault, Musée Curie, Église Saint-Étienne du Mont, Place de l'Abbé Basset, La Butte aux Cailles – het dorp bij Place d'Italie, Parc de Choisy 126
22. DE BIBLIOTHÈQUE NATIONALE DE FRANCE
De bibliotheek van François Mitterrand 133
23. DE ROMMELMARKTEN VAN PARIJS
Village St.-Paul, Porte de Clignancourt, Marché aux Puces de St.-Ouen, Marché du Porte de Vanves 138
24. AUTEUIL
Molière, Guimard, Le Corbusier, Jardin des Poètes, Jardin des Serres 144
25. REGEN, BACCARAT EN ANDERE MUSEA
Opéra Garnier, Baccarat, Musée d'Art moderne de la Ville de Paris, Palais de Tokyo, Musée Branly, Cité de l'architecture & du patrimoine 151
26. OUDE EN NIEUWE PARKEN
Parc Monceau, Jardin Atlantique, Parc de Bercy, Musée des Arts Forains, Parc André Citroën, de ballonvaart, Parc Montsouris, Cité Universitaire, Square de Montsouris 157
27. MUSÉE NISSIM DE CAMONDO EN MUSÉE JACQUEMART-ANDRÉ
Musée Cernuschi, Église Saint-Augustin de Paris, Square Louis XVI, de herdenkingsdienst van Louis XVI 166

28. DE PASSAGES VAN PARIJS (1)
Galerie de Bois, het begin van een nieuwe sociale cultuur in Parijs, Passage Verdeau, Passage Jouffroy, Hôtel Chopin, Musée Grévin 175
29. DE PASSAGES VAN PARIJS (2)
Passage des Panoramas, Galeries Vivienne en Colbert, Passage de Choiseul, Théâtre Les Bouffes-Parisiens, Passage Véro-Dodat, Passage du Grand Cerf, Passage du Caire 181
30. DE TEMPELIERS VAN DE MARAIS
De Temple, Place des Vosges, Joodse winkels in de rue des Rosiers, de Falafel King, Place Gambetta 188
31. MUSEA IN DE MARAIS
Musée de la Chasse et de la Nature, Musée de l'Histoire de France, Hôtel Soubise, Musée Cognacq-Jay, Musée Carnavalet, Maison Victor Hugo 192
32. HET VIADUC DES ARTS EN DE PROMENADE PLANTÉE (COULÉE VERTE)
De ateliers, de kleine en de grote wandeling over de oude spoorlijn, de Coulée Verte 199
33. GEORGE BRASSENS, HET PARK EN HET THÉÂTRE DES CHAMPS-ÉLYSÉES
De slachthuizen, het park Georges Brassens, Théâtre des Champs-Élysées 203
34. LE DINER EN BLANC EN DE CLOCHARDS
Het geheime diner, Place des Vosges, Guy de clochard, Frans de SDF 209
35. WANDELEN DOOR EEN OUDE BUURT
Parc Viviani met de oudste boom van Parijs, rue St.-Julien-le-Pauvre, Shakespeare and Company, rue Galande 215
36. PARIJS ONDER DE GROND EN TWEE JUWEELTJES
De metro, de Hallen, la Canopée, les Égouts de Paris, de Catacomben, Fondation Cartier en Institut Giacometti 223

37. HET OUDE STRAATJE
Cour du Commerce St.-André, Cour de Rohan, Le Procope,
dokter Guillotin 230
38. ESPACE ET MUSÉE ALBERT KAHN
St.-Cloud, het fotografiemuseum en de zeven tuinen 235
39. MUSÉE DE LA VIE ROMANTIQUE EN MUSÉE GUSTAVE
MOREAU
In de tuin van Ary Scheffer, het oude atelier van Moreau,
de oesterkrakers 240
40. De laatste dag
Île St.-Louis, rue des Barres, concert in de St.-Eustache 246
- Illustratieverantwoording 253

La Petite Cour rue Mabillon

INLEIDING

Deze geactualiseerde en aangevulde uitgave van *Parijs, Couleur Locale* borduurt voort op eerdere edities van het boek. John Boom en ik werkten samen aan een herziening, die in 2010 verscheen. Omdat er nog steeds veel belangstelling voor het boek is en Parijs eindeloos (her)ontdekt kan worden, ben ik doorgegaan met de zoektocht naar bijzondere plekken in deze bruisende stad.

Parijs verandert continu. Winkels en cafés krijgen nieuwe eigenaren, exposities wisselen, musea worden gerenoveerd en nieuwe spannende gebouwen vinden hun plek. De metro's en bussen worden voller en de bankjes in de vele parkjes zijn steeds eerder bezet. Overal wordt gesport, en er wordt vrolijk gedanst op de lage kades langs de Seine. De stad wordt 'groener'. Het aantal auto's vermindert – het wordt ze steeds moeilijker gemaakt de bestemming te bereiken. Fietsers zijn er daarentegen veel meer.

Toch blijft Parijs met haar zandgele façades, glooiende straatjes en heuvelachtige parken in vele opzichten onveranderd, als je de leuke plekken weet te vinden. Nieuwe belevenissen en indrukken liggen op straat, als je er maar op let.

Dit boekje heeft niet de pretentie een complete gids van Parijs te zijn. Het is ontstaan uit een warme belangstelling voor deze prachtige stad met haar veelkleurige bevolking, haar rijke geschiedenis en haar tomeloze vitaliteit en bevat beschrijvingen van wandelingen en ontmoetingen in de minder bekende buurten van de Franse hoofdstad.

Het boekje heeft als doel de lezers mee te voeren naar een aantal bijzondere plekken en hen iets te laten ervaren van de *couleur locale*. Als u zelf op pad gaat, raad ik u aan het volgende te doen:

- Naast de routekaart op uw telefoon is het prettig een goede kaart van Parijs op zak te hebben, zoals het handige boekje *Paris pratique par arrondissement*, dat bij iedere kiosk te koop is.
- Bij de teksten in dit boekje zijn geen plattegronden afgedrukt, aangezien deze te klein zouden worden en daarmee onoverzichtelijk. Ik beperk mij tot het aangeven van het metrostation (**M**) en/of het arrondissement. Op de flap van het omslag kunt u terugvinden welke arrondissementen in de verschillende hoofdstukken beschreven worden.
- Vraag bij het metrostation om een *Plan de Paris*, met alle metro- en buslijnen. De papieren metrokaartjes zijn afgeschaft en bij de loketten is een pas Navigo te koop, die bij de automaten in de metrostations opgeladen kan worden. Parijs heeft ook een trambaan, die als een lint om Parijs ligt. Ook hiervoor kunt u de pas gebruiken.

Musée de la Vie Romantique

- Voor exposities, films, toneelstukken, concerten, ballet, opera et cetera kunt u internet raadplegen, bijvoorbeeld de website *l'officiel des spectacles* (www.offi.fr) en www.sortiraparis.com.
- Ter voorbereiding van een bezoek aan de stad zijn er ook handige websites van Parijs. Als je je aanmeldt krijg je wekelijks actuele culturele tips. Ook mooie wandelingen – zelfs buiten Parijs – worden aangeboden, evenals tips over festivals en nieuwe bezienswaardigheden. Kijk bijvoorbeeld eens op www.paris.fr/quefaire. Een aardige – maar wel commerciële – website is www.pariszigzag.fr.
- Mocht u van plan zijn te gaan fietsen in Parijs, er zijn steeds meer fietspaden door de hele stad. Het is wel een *tour de force* om wegwijs te worden in het systeem (of juist geen systeem) van deze fietspaden. Bij een Vélib-station zijn fietsen te huur. U kunt een fiets meenemen en op een andere plaats terugbrengen. De kosten voor het eerste half uur zijn laag. Via de website van Velib (www.velib-metropole.fr) kan een (meerdaags) abonnement geregeld worden en ook op de pas Navigo geladen worden. Vergeet niet de fiets goed terug te zetten, anders loopt de teller door of komt de borg in gevaar.

Met dit ‘instrumentarium’ kunt u rustig op pad gaan. De belangrijke musea en gebouwen, zoals de Eiffeltoren, het Musée d’Orsay, het Centre Pompidou, het Louvre, de Orangerie, en het nieuwe Musée de la Marine op Place de la Concorde, laat ik buiten beschouwing, omdat ik ervan uitga dat u deze zelf wel kunt vinden. Houd er rekening mee dat de meeste musea op maandag of dinsdag gesloten zijn. Donderdagavond zijn de grote musea veelal geopend.

De ‘Musées de la ville de Paris’ (parismusees.paris.fr), zoals Carnavalet, Musée Victor Hugo, Musée de la Vie Romantique, Petit Palais en Musée d’Art Moderne de Paris, zijn gratis toegankelijk. Het zijn er vele en ze zijn verspreid over de hele stad. De meeste worden ook beschreven in dit boek.

Nog een laatste opmerking, er zit geen systeem in de opzet van dit boek. Het is een *pêle-mêle* van wandelingen door parken, oude buurten, bijzondere straatjes, langs huizen en musea, en van toevallige ontmoetingen. De hoofdstukken kunt u dus in willekeurige volgorde lezen.

Ik wens u veel plezier en *bon voyage*,
Berber Boom

Gare du Nord

TERUG IN PARIJS

De trein davert met een snelheid van driehonderd kilometer per uur door het glooiende landschap van Noord-Frankrijk. Dan mindert hij vaart en 'zet de daling in'. De buitenwijken van Parijs komen in zicht. Nog even en dan rijdt de trein het station Gare du Nord binnen.

Ik sta met mijn bagage op het perron. Over enkele ogenblikken zal ik worden opgenomen in het bruisende leven van Parijs. De stad is een wereld vol tegenstellingen. De grote boulevards en de kleine straatjes, de waanzinnige drukte en de talloze stille parkjes met duizenden wandelaars, de gezellige terrassen en de ontelbare eethuizen. De Parijse atmosfeer fleurt mij steeds weer op. Het is een stad die mij uitdaagt om haar te ontdekken, maar mij ook uitnodigt om rustig op een hoek van een straat of op een klein pleintje te kijken naar al die bijzondere mensen die voorbijkomen.

Parijs is een grote vergaarbak van bijna alle mensentypen ter wereld, mensen met hun eigen wereld. Ze lopen door elkaar, nemen ieder hun eigen zorgen en vreugden met zich mee en hebben allemaal een of ander doel voor ogen. Ik ken geen stad die zoveel gezellige terrassen heeft. Geen straat of je ziet er wel tafels met stoelen staan met een zonneschermbak erboven. En als het mooi weer is, zitten de terrassen bijna altijd vol. Mooi weer, dat heb je nodig om echt van Parijs te kunnen genieten.

Maar eerst proberen om zonder kleerscheuren en gerolde zakken de metro in te komen. De roltrappen zijn meestal kapot en het is dan een heel gesleep met een koffer. Hutje mutje staan in de metro en dan snel naar het appartement. Zodra ik mijn koffer daar gestald heb voel ik me geen toerist meer en dus ook geen gemakkelijke prooi voor de zakkenrollers. Het avontuur kan beginnen.

Wat is er veranderd sinds de vorige keer? Ligt Frans de clochard

De bakker op de hoek

nog op zijn plek, blaft het kleine hondje van de burens nog zo hard en bakt de bakker nog steeds dat lekkere brood? De onderbuurman, handelaar in oude muziekinstrumenten, begroet mij verheugd. De zon schijnt stralend naar binnen in het vertrouwde appartement. Ik open de ramen en hoor het lawaai van de straat. Het is heel warm.

Ik besluit eerst inkopen te doen bij de bekende winkeltjes in de buurt. Het meeste koop ik bij de Marokkaan om de hoek. Hij kent

Terras op Place des Vosges

Place des Vosges

me en vraagt hoe het in Amerika is, want hoewel ik hem al meerderere keren verteld heb dat ik uit Nederland kom, denkt hij steevast dat ik een Amerikaan ben. Ik vind het wel grappig en zeg maar iets over de toestand in de Verenigde Staten. Intussen doe ik mijn inkopen en vertrek weer.

Daarna ga ik naar het café op de hoek van de Place des Vosges, om er een glas Ricard te drinken. Daar heerst een drukte van jewelste. Er speelt een bandje op straat en de schildervrienden van de Place des Vosges houden er hun halfjaarlijkse expositie. Er is veel moois te zien, maar ook veel geklungel. Een vriendelijke heer staat op als hij mij ziet en veronderstelt in mij een koper, of op zijn minst een geïnteresseerde toeschouwer. Daar heeft hij gelijk in. Hij wijst mij op het werk dat van zijn vrouw blijkt te zijn: zeer sterk geschilderde zuidelijke landschappen in felle kleuren. Maar het is mij wat te vroeg om wat te kopen. Dat vindt hij niet erg; hij is al blij met wat lovende woorden.

Het bandje onder de arcaden

Dan wordt het tijd om te gaan eten. De zon verdwijnt achter de huizen en het wordt kouder.